

סדר נזיקין | מסכת סנהדרין צ"ח-ק"ד
פרשת לך-לך | ב'ח' בחשוון (22-28 לאוקטובר)

דף צ"ח: מלך המשיח

האמונה בביאת המשיח הינה חלק מיסודות היהדות, ובכל הדורות יהודים קיוו וציפו לביאת המשיח. בין היתר נכתב בתלמוד שיש זמן ששקבע הקב"ה לגאולה, אבל אם עם ישראל יזכה - אזי ה' ימחר את הגאולה.

הרמב"ם בהלכות תשובה כותב שחכמי ישראל נתאוו וציפו לימות המשיח לא כדי שישלטו על כל העמים, אלא כדי שאומות העולם המטרידות אותנו וגורמות לביטול תורה יניחו לנו, וכך נוכל ללמוד תורה ביתר שאת, לקיים מצוות ומעשים טובים, ולזכות לחיי העולם הבא.

מי יהיה המשיח?

הרמב"ם כותב: "מזרע דוד, בעל חכמה יותר משלמה, ונביא גדול קרוב למשה רבנו. ולפיכך ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה', ויבואו כל הגוים לשמעו".

דף צ"ט: זכותם הגדולה של לומדי התורה

התלמוד עוסק בחשיבות לימוד התורה ובתרומה של הלימוד הזה לעם ישראל. לומדי התורה העוסקים ברכינות ובאמת בלימוד ובדבקות בתורה תורמים לרוחם ולחוסנם הרוחני של העם היהודי, ובכך הם שותפים לקיום העולם. כך גם מופיע שהתורה מגינה ומצילה, וראיה לכך זה **שאפילו על אנשי סדום הרעים והחטאים אמר הקב"ה שאם ימצאו בסדום כמה אנשים צדיקים הוא יסלח להם ולא יענישם בחומרה**, מכאן לימדו חכמי התלמוד שהצדיקים האמתיים ולומדי התורה כאמת מצילים ומגינים על כל העולם.

מן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת סנהדרין, דף צ"ח

"אמרו לו: רבינו, תן לנו אות. אמר להם: ולא כך אמרתם לי שאין אתם מבקשין ממני אות? אמרו לו: ואף על פי כן. אמר להם: אם כך - יהפכו מי מערת פמייס לדם, ונהפכו לדם"

שייליה - שאל אותו
מערתא - מערה

א

הסבר: תלמידיו של רבי יוסי בן קסמא בקשו ממנו אות על דבריו מתי יבוא המשיח. האות שנתן להם היה שהמים במערת פמייס הפכו לדם.

על המפה

בניאס

בניאס הוא אתר ארכיאולוגי למרגלות הר החרמון, ובתוכו נמצאים מעיינות מהם נובעים רוב מי נחל חרמון הנקרא גם "בניאס". נחל זה מספק כרבע ממימי הירדן. בתקופה הכנענית היה במערה מקדש לאל בעל גד. בתקופה היוונית סגדו שם לאל פאן, ולכן נקראה המערה "פניאס", שם שבזמן התלמוד השתבש ל"פמיאס" ומאוחר יותר בהשפעת הערבית הפך ל"בניאס". הורדוס בנה עיר גדולה במקום, שהתקיימה עד המאה ה-13, ולאחר מכן הצטמצמה לכפר קטן. כיום קיים באזור גן לאומי, שמורת נחל חרמון, ובמקום ישנם מסלולי טיולים רגליים, בין נופי הטבע הקדומים של האזור ובין השרידים הארכיאולוגיים מהתקופה הצלבנית והרומית.

בניאס (Wikipedia, gugganij)

דף ק': "ספרים החיצוניים"

חכמי התלמוד בתקופתם תיקנו איסור קריאה ב"ספרים החיצוניים" - אלה ספרים שחיברו כופרים שפרשו את פסוקי התורה ככל העולה על רוחם. יש גם ספרים של חוקרים ואנשי מדע שנכללים באיסור זה מפני שמחבריהם כופרים בכריאת העולם, וכוצא בדבר, והקורא בהם עלול להימשך אחר דעתם.

התלמוד מזכיר גם את ספר "בן סירא".

מי הוא בן סירא ומה הספר שכתב?

יש אומרים, כי הוא בנו של הנביא ירמיהו, והוא כתב ספר משלים ובו גם דברי חוכמה ויש לפעמים שהתלמוד מזכיר ציטוטים מספר זה. בימינו אבד ספר בן סירא ואין לנו אלא קטעים שתורגמו בידי אחד מצאצאיו של בן סירא לשפה היוונית.

דף ק"א: טיפול רפואי בשבת

חז"ל גזרו, שמִי שחולה רק קצת ולא באופן רציני - שישתדל לא ליטול תרופה בשבת, מפני שחכמים חששו שמא לצורך הכנת התרופה הוא ישחק (יטחן) חומרים שטוחנים כדי להכין תרופה. לכן תיקנו חכמים, שהחולה קצת, לא יקח תרופה וגם לא יעשה דבר רפואה בשבת. בנושא זה נאמר בתלמוד שמִי שעִינו התנפחה - מותר לו להניח עליה כלי מתכת צונן כדי להקל מהנפיחות והכאב. מדוע?

יש מסבירים שהותר כִּף מפני שאין ניכר שעושה כן לרפואה, שהרי גם אנשים בריאים נוהגים כִּף לפעמים, וכל פעולה שגם בריאים נוהגים בה לא נאסרה. עם זאת, מדגיש רבן שמעון בן גמליאל, שאין להשתמש לכך בכלי מוקצה.

דף ק"ב: פיצול המלכות בישראל

לאחר שנפטר שלמה המלך, מלך רחבעם בנו תחתיו.

ביקשו ישראל שהמלך רחבעם יקל מעליהם את עול המיסים, אכל רחבעם הלק אחרי עצה טיפושית ולא הסכים לכך, אלא אמר להם: אדרבה ואדרבה, אכביד עליכם את עול המיסים יותר. באותה עת התאספו שבטי ישראל בשכם ועשרת השבטים החליטו להקים ממלכה חדשה "מלכות ישראל", והמליכו עליהם את ירבעם בן נבט, ומאז היו שני מלכים - מלך יהודה ומלך ישראל.

★ | מן ההיסטוריה

המאבק על הטיית מי הירדן

בשנת תשכ"ה (1964) החליטה ועידת מדינות ערב לפגוע במשק המים הישראלי באמצעות הטיית שניים ממקורות הירדן, החצבני והבניאס. התוכנית היתה שסוריה תטה את הבניאס ותחבר אותו לירמוך, ואילו לבנון תטה את החצבני עד לבניאס. בכך תכננו לשלול מישראל כשליש מכמות המים של המוביל הארצי. ישראל הזהירה את הסורים שלא תשלים עם פעולות אלה, ותקפה את עבודות ההטיה באש ארטילריה וטנקים כדי להשמיד את הציוד המכני. בתגובה הפגזו הסורים את ישראל. סוריה לא קיבלה ממדינות ערב תמיכה אווירית נגד ישראל, ובסופו של דבר נאלצה להפסיק את עבודות ההטיה בשל ההתקפות עליהן. לאחר מלחמת ששת הימים עברו מקורות הירדן לשליטת ישראל.

תעודת זהות - תלמוד ישראלי

תלמוד ישראלי- הדף היומי לילדים, מחבר ומגיש את לימוד התלמוד, מגביר אהבת תורה ומעצים את התא המשפחתי והקהילתי.

הפרויקט כולל- שבעה כרכים המקיפים את כל דפי התלמוד עפ"י סדר הדף היומי, עלונים שבועיים המופצים בעשרות אלפי עותקים, דף פייסבוק f, 60 סרטונים ב- בשיטות ערוץ מאיר עם כוכבי הילדים אסי וטוביה.

לפתיחת מוקד לימוד כקהילה או בית ספר
לפרטים: **ענבל הלל רכזת פרויקטים**
inbalh@medison.co.il | טל. 03-9250274

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

👤 | מתולדותיו

רב אלוף צבי צור

(תרפ"ג-תשס"ד, 1923-2004)

רב אלוף צבי צור ז"ל היה הרמטכ"ל השישי, חבר כנסת ומנכ"ל חברת מקורות. צור נולד באוקראינה, עלה לארץ בגיל שנתיים עם משפחתו, ושירת בהגנה. **במלחמת העצמאות הצטרף לחטיבת גבעתי ומונה למפקד חטיבה בגיל 26 בלבד. בשנת תשכ"א (1961) התמנה צור לרמטכ"ל, ובתקופתו היה עליו להתמודד בעיקר עם תקריות הגבול מול הסורים.** צור הכין את צה"ל לאפשרות מלחמה מול צבאות ערב, ורכש מטוסים, טנקים וציוד שהעניקו לצה"ל יתרון במלחמת ששת הימים. לאחר פרישתו מצה"ל התמנה צור למנכ"ל חברת מקורות האחראית על משק המים בישראל. בהמשך כיהן בתפקידים שונים במשרד הביטחון, במשק ובתעשייה. הוא נפטר בשנת תשס"ד (2004). בית הספר למ"כים של צה"ל, מחנה צור, נקרא על שמו.

רב אלוף צבי צור
(גב' רחל צור תל אביב, Wikipedia)

📖 דף ק"ג: מוסר השכל מעמון ומואב

בדף זה התלמוד מזכיר את האיסור לכנות ישראל להינשא לגרים מעמון ומואב. טעם האיסור מפורש בתורה (דברים): **"על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכן עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך".**

ספר החינוך (מצוה תקס"א) כותב שהתורה מודיעה לנו בפסוקים אלו את גודל מעלת גמילות חסדים מחד גיסא, והחובה להתרחק ממידות רעות מאידך גיסא. לכן ציונו הקב"ה להתרחק ולא להתחבר לעמים אלה שהיו כה מושחתים ורשעים עד שמאנו לתת לחם ומים לעם גדול, זקנים, נשים וילדים, ההולכים במדבר ועוברים בגבולם, ועוד שזכרו את בלעם לקללם.

📖 דף ק"ד: חידת הגמל העיור

התלמוד מביא ברייתא המספרת מעשה שממנו ניתן ללמוד על פיקחותם של שני יהודים.

מעשה בשני יהודים שנשבו ביד נוכרי והוא הולכים בדרך. שמע החוטף את אחד השבויים ואמר לחברו: **במרחק מה מאיתנו צועד גמל עיור בעינו האחת, על גבו נאד יין ונאד שמן, ושני אנשים מוליכים אותו, אחד יהודי ואחד נוכרי.**

התפלא החוטף ושאל אותם: זאת מנין לכם?

השיבוהו: שהגמל עיור בעין אחת אנו יודעים ממה שאינו אוכל מן העשבים שבדרך, אלא מצד אחד בלבד, כנראה אינו מבחין בעשבים שבצד השני.

שהוא נושא נאד יין ונאד שמן אנו יודעים כי זלגו טיפות מן הנאדות, חלקן נבלעו בחול וחלקן נותרו מעליו. היין נבלע מיד, והשמן סמך ונותר יותר זמן על החול לפני שהוא נבלע בו.

מוסיף התלמוד ואומר: מהיכן ידעו שמוליכי הגמל האחד יהודי והאחר נוכרי? מפיון שהם הבחינו שאחד מהם צנוע והשני אינו צנוע.

שאלת השבוע

התשובות לשאלות נמצאות בעלון זה

1. על פי דברי הרמב"ם - מי ראוי להיות המשיח?
2. מדוע אסרה התורה להתחבר ולהינשא דווקא עם גרים מעמון ומואב?
3. איזו עצה לא הסכים רחבעם לקבל ולשמוע מהעם? ומה הייתה התוצאה?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם). הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*בפיקוח רואה חשבון

מי אנחנו?

אנו שני מלכים קדומים.
לשנינו יש שמות דומים.
לעם ישראל הם קשורים
אך זה לזה היינו אויבים מרים.
אחד מאיתנו דרש ממון רב
והשני עשה עגלים מזהב.
מי אנחנו?

□ □ □ □ □ - □ □ □ □ □

70 שנה למדינת ישראל

1959/תשי"ט ביטול תקופת הצנע

תקופת הצנע, או מדיניות הקיצוב, נמשכה בשנים 1949-1959, ובאה לידי ביטוי בעיקר בהגבלות על רכישת מזון ומוצרי צריכה. כל אזרח בישראל קיבל פנקס עם נקודות, שתמורתן יכול היה לקבל קיצבה קבועה של מצרכי מזון בחנות מכולת מוגדרת. מטרתה של מדיניות זו הייתה למנוע עלייה תלולה במחירי המזון, בעקבות הביקוש שנוצר בשל המוני העולים חסרי האמצעים שהגיעו לארץ, וכן למנוע היווצרות פגרים חברתיים. עם הזמן הלכה וגברה בציבור ההתנגדות לצנע, הצורך בו הצטמצם ויעילותו הלכה ופחתה. בעקבות זאת צומצמו בהדרגה מספר המוצרים שעליהם חל הקיצוב, והוא בוטל סופית על ידי שר האוצר פנחס ספיר בשנת 1959. המושג "תקופת הצנע" הפך לכינוי גנאי למשנה מיושן ולא מודרני.

תור למצרכי מזון בקיצוב, תל אביב, 1954 (הנס חיים פין, Wikipedia)

דבר תורה לשולחן שבת

כאשר הקב"ה מצווה על אברהם לעזוב את ארצו ומולדתו: **"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךְ"**, הוא גם מבטיח לו: **"וְאֶעֱשֶׂךָ לְגֹי גָדוֹל וְאֶבְרַכְךָ וְאֶגְדַּלְתִּי שְׁמְךָ וְהָיָה בְרָכָה"**.

שאלו על כך חז"ל: מה פשר ההבטחה **"וְהָיָה בְרָכָה"**? האם הכוונה היא שאתה אברהם תהיה מבורך, או שאתה תברך את האחרים?

עונה על כך רש"י: **"וְהָיָה בְרָכָה - הברכות נתונות בידך, עד עכשיו היו בידך, ברכתי לאדם ונת, ומעכשיו אתה תברך את אשר תחפוץ"**. דהיינו - ההבטחה לאברהם היא שהוא יהיה מקור הברכות.

בהתאם לכך ממשיך רש"י ומסביר את הפסוק כולו: **"וְאֶעֱשֶׂךָ לְגֹי גָדוֹל"** - זה שאומרים **"אלהי אברהם"**, **"ואבְרַכְךָ"** - זהו שאומרים **"אלהי יצחק"**, **"ואגְדַּלְתִּי שְׁמְךָ"** - זהו שאומרים **"אלהי יעקב"**, יכול יהיו חותמין ככולן? תלמוד לומר **"וְהָיָה בְרָכָה"** - כך חותמין ולא בהם".